

La Naturen Leve
<https://lanaturenleve.no>

Statsråd Kjell-Børge Freiberg
og øvrig politisk ledelse i OED

Oslo, 16. desember 2019

Om norsk landbasert vindkraft og veien videre. Spørsmål til statsråden og OED

25. november i år holdt statsråden innlegg på vindkraftkonferansen i Oslo, arrangert av La Naturen Leve og Naturvernforbundets avdelinger i Østfold, Trøndelag og Rana/omegn. Vi satte stor pris på presentasjonen og på at Freiberg tok seg tid til å delta i debatten og besvare spørsmål. Mange temaer ble berørt. I det følgende vil vi kort omtale de viktigste. Noen ønsker vi svar på ganske raskt, andre ønsker vi at statsråden og OEDs embetsverk vurderer i departementets videre arbeid med landbasert vindkraft, og gir dem den vekt de fortjener når politikken utformes. Den lokale motstand som nå finnes over hele landet, ikke minst hos lokalpolitikere og ordførere, må tas på alvor og møtes med faglig basert/bransjeuavhengig informasjon. I tillegg bør naturvern hensyn gis en ganske annen vekt enn hittil.

Vi vil over nyttår be om et møte med statsråden og hans embetsverk for å utdype innspillene nedenfor.

1. Det pågår en viktig debatt om behovet for mer vindkraft. Den omfatter både kraftforbruket mot 2040/50 og potensialet for økt kraftproduksjon. Den dreier seg bl. a. om O/U for eksisterende vannkraftverk (ref. uenigheten mellom NVE og NTNU/HydroCen), virkningen av økt nedbør og ikke minst, gevinsten ved energisparing/effektivisering. Før dette potensialet er klarlagt og dokumentert, blir vindbransjens og enkelte politikeres ensidige satsing på vindkraft meningsløs. Denne konsulentrapporten fra juni i år, bestilt av Norwea, illustrerer hvorfor en mer vitenskapelig tilnærming er nødvendig: <https://e24.no/energi/i/wP9z0G/fersk-rapport-for-vindbransjen-mener-vindkraft-vil-dempe-stroemprisene>
2. Har norsk fornybar kraft klimaeffekt? Kan den dokumenteres/tallfestes? Vi skal ikke gå inn i den diskusjonen her, men minner om den tvilen som i flere norske fagmiljøer er skapt rundt spørsmålet, herunder tvil om de reelle virkningene av ETS og markedsstabiliseringsreserven MSR. Vi minner f. eks. om at Miljødirektoratet i sin høringsuttalelse til rammen er kritisk til NVEs fagrapport "Norsk vindkraft og klimagassutslipp". Bl. a. sier MD:
Men det er flere faktorer som spiller inn i regnestykket som gir det totale overskuddet av kvoter hvert år, og det er vanskelig å tallfeste klimaeffekten av et enkelt vindkraftprosjekt, som følge av MSR.

Et naturlig tilleggsspørsmål blir: Selv om vindkraft skulle ha en klimaeffekt, er den stor nok til å rettferdiggjøre de omfattende naturødeleggelsene over store deler av landet? Gode svar fra ansvarlige myndigheter på slike spørsmål vil gi en langt mer balansert og opplyst debatt.

3. Vindkraft støyer og kan gi helseplager. Det foreligger en rekke forskningsrapporter som underbygger dette. Det er et faktum at turbinstøy plager folk, det viser bl. a. erfaringene fra Lista vindkraftverk og i Egersund. Støy oppleves som et økende problem både i Norge og i Europa som følge av den stadig mer omfattende utbyggingen. Derfor bør de minsteavstander mellom vindkraftverk og bebyggelse som nå innføres i f. eks. Tyskland, føre til en langt mer aktiv norsk tilnærming til problemet. Folkehelseinstituttet bør gripe fatt i dette på en troverdig måte og iverksette relevant forskning, basert på støy i norsk topografi, før videre utbygging skjer.

4. Er det juridisk rom for å kreve fornyet konsesjonsbehandling når det er gått mange år mellom første konsesjonsvedtak og idriftsettelse? Dette er blant de mest sentrale spørsmålene i dagens vindkraftdebatt. Både NVE og OED v/statsråden har hittil svart benektende. Det finnes imidlertid andre godt begrunnede meninger, bl. a. denne fra jusprofessor Ole Kr. Fauchald, <https://www.harvestmagazine.no/pan/omkamp-om-ubygde-vindkraftverk>:

Igangsettingsfrist er et vilkår i konsesjonen, og en utsettelse av denne er en omgjøring av konsesjonen. Det innebærer at en søknad om fristforlengelse i utgangspunktet skal følge samme saksbehandlingsregler som en ordinær søknad. Ut fra dette blir det uholdbart å hevde at man ved et slikt vedtak kan bygge på "kunnskapsgrunnlaget på vedtakstidspunktet". Ved vedtak om fristforlengelse må kunnskapsgrunnlaget oppdateres

For å dempe de mange konflikter rundt dette spørsmålet, bør OED så snart råd er forelegge dette for Justisdepartementets lovavdeling.

5. Et tilsvarende spørsmål kan reises når det gjelder forholdet mellom konsesjon og MTA, der MTA ofte kommer lang tid etter at konsesjon ble gitt. Også her vil kunnskapsgrunnlaget være et annet på MTA-tidspunktet, i tillegg til at hele planområdet med turbinstørrelse, veitraseer, støybilde og andre endringer har endret karakter. Det er svært gode miljøfaglige grunner til at det er nødvendig med nye konsekvensutredninger i slike tilfelle.

6. Ansvar for opprydding ved et vindkraftverks nedleggelse/konkurs og La Naturen Leve har nylig sendt et notat til NVE med en rekke spørsmål om dette. Notatet vedlegges. Vi ber OED gå raskt og grundig inn i problemstillingen, som er av stor viktighet for kommuner, grunneiere og lokalbefolkning. Det er særlig fem temaer som vi mener må belyses:

- a. Ikke alle vindkraftverk har fått krav om garanti. Dette er i seg selv en alvorlig saksbehandlingsfeil i NVE. For de 11 verkene som har vært i drift i mer enn 12 år, finner vi ikke informasjon om at garanti er stilt. Har OED slik informasjon? I så fall vil vi gjerne få den oversendt.
- b. Dagens 12-årsfrist for garantistillelse: Hvorfor 12 år og ikke fra dag 1, som i Sverige?
- c. Hvilke oppryddingsarbeider skal en garantistillelse konkret dekke?
- d. Hvilken kostnadsramme skal legges til grunn?
- e. Hva med den ansvarspulverisering dagens stadig mer kompliserte eierstruktur kan medføre?

7. Naturmangfoldloven og dens mange krav er i svært mange vindkraftkonsesjoner lemfeldig behandlet av NVE. Det gjelder de føringer selve lovens formål i § 1 legger på saksbehandlingen, samt f. eks. føre var-prinsippet, kravet til kunnskapsgrunnlaget og til vurdering av samlet belastning. OED er dessuten godt kjent med den kritikk som er reist fra

både Miljødirektoratet i rapporten fra 2015, fra andre fagmiljøer og også fra Naturvernforbundet når det gjelder kvaliteten på konsekvensutredningene.

Vi ønsker at OED snarest klargjør og forskriftsfester de hensyn til natur og mangfold som fremtidige konsesjoner skal bygge på.

8. Kommunenes synspunkter: Statsråden har ved flere anledninger uttalt at det skal legges stor vekt på hva kommunene mener om bygging av vindkraftverk. Slike utsagn er lite presise og gir i praksis liten veiledning. Vi stiller statsråden og OED to konkrete spørsmål:

- a. Staten har anledning til å gripe inn med statlig arealplan dersom en kommune ikke gir dispensasjon etter plan- og bygningsloven til f. eks. vindkraftformål. Vi minner her om lovens forarbeider i Ot.prp.32 (2007-2008) der det bl. a. sies:

«Sikker kraftforsyning er en overordnet forutsetning. Overordnet styring forutsetter sterk statlig styring og kontroll».

Det kan neppe med noen rimelighet hevdes at et enkelt vindkraftverk i vårt vannkraftland har betydning for «sikker kraftforsyning», verken nasjonalt eller regionalt. Hvordan ser OED på dette i lys av dagens situasjon? Vil adgangen bli benyttet i årene fremover?

- b. En rekke kommuner, bl. a. i Agder og Sogn og Fjordane, har vedtatt stans i all vindkraftutbygging. Likevel fortsetter utbyggerne, i Agder særlig Fred. Olsen Renewables og i Høyanger Zephyr, å påvirke grunneiere og enkeltpolitikere i disse kommunene for å få realisert sine prosjekter. OED har utvilsomt merket seg det «ordføreroppøret» slike fremstøt har medført flere steder.

<https://lanaturenleve.no/2019/12/hurra-ordføreroppør/>

Hvordan vil statsråden og OED gå frem for å stoppe slik utilbørlig påvirkning i direkte strid med kommunale vedtak – og hvordan vil man behandle en eventuell konsesjonssøknad fra en utbygger i kommuner som sier nei?

9. Reindrift og andre samiske interesser er et tema som opptar mange, ikke bare i de samiske miljøene. La Naturen Leve registrerer at statsråden vil vektlegge disse interessene sterkere i tiden fremover, men ber om nærmere presisering av hva som ligger i det. F. eks. er kunnskapsgrunnlaget mange steder mangelfullt, både når det gjelder tam- og villrein. Vi minner om hva Fylkesmannen i Trøndelag uttalte i forbindelse med nasjonal ramme:

De 3 utpekte områdene i Trøndelag utgjør for en stor del sammenhengende naturområder uten tyngre tekniske inngrep med en rekke større og mindre verneområder. De ligger i sentrale områder for både samisk reindrift og i sentrale villreinområder. Områdene har i tillegg betydelige regionale og nasjonale friluftslivsinteresser og har over store deler et naturmangfold som er mangelfullt kartlagt. Områdene har vesentlige kunnskapsmangler når det gjelder naturverdier, noe som skyldes relativ lite arealpress fra andre samfunnsinteresser og dermed lite behov for kunnskap inntil nå.

Vi minner også om at naturmangfoldloven i § 1 særskilt omtaler samisk kultur. Hvordan vil statsråden og OED sikre at samiske interesser blir vektlagt og hensyntatt i langt større grad enn i dag?

Vi håper ovennevnte punkter vil bidra til en solid faglig og politisk vurdering av behovet for norsk, landbasert vindkraft og av den konsesjonspraksis myndighetene vil legge til grunn.

Vi imøteser statsrådens og departementets svar på våre konkrete spørsmål ovenfor, og ser frem til et snarlig møte med politisk ledelse og embetsverket.

Vennlig hilsen
Marino J. Ask
Styreleder
La Naturen Leve

Vedlegg: LNLs notat til NVE av 2. desember 2019 om opprydding etc.

Kopi av dette brevet blir sendt utvalgte organisasjoner, politikere lokalt og på Stortinget samt aktuelle medier